

VẬN DỤNG DẠY HỌC PHÂN HÓA TRONG DẠY HỌC CHO SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC TIỂU HỌC

Nguyễn Thanh Dung

Phân hiệu Đại học Thái Nguyên tại Hà Giang

Tóm tắt: *Dạy học phân hóa là một trong những định hướng quan trọng nhằm đáp ứng sự đa dạng về năng lực, nhu cầu và phong cách học tập của người học trong giáo dục hiện đại. Đối với đào tạo sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học – lực lượng giáo viên trực tiếp thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 – việc vận dụng dạy học phân hóa không chỉ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo mà còn hình thành cho sinh viên năng lực tổ chức dạy học phù hợp với đặc điểm học sinh tiểu học. Bài báo phân tích cơ sở lý luận của dạy học phân hóa, làm rõ thực trạng vận dụng dạy học phân hóa trong đào tạo sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học hiện nay, đồng thời đề xuất một số biện pháp vận dụng dạy học phân hóa trong quá trình giảng dạy ở các cơ sở đào tạo giáo viên. Kết quả nghiên cứu góp phần định hướng đổi mới phương pháp dạy học, nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên tiểu học đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục.*

Từ khóa: *Dạy học phân hóa; đào tạo giáo viên; Giáo dục Tiểu học; phương pháp dạy học; năng lực người học.*

APPLYING DIFFERENTIATED INSTRUCTION IN TEACHING ELEMENTARY EDUCATION STUDENTS

Abstract: *Differentiated instruction is one of the important orientations to meet the diversity of abilities, needs, and learning styles of learners in modern education. For the training of elementary education students – the teachers directly implementing the 2018 General Education Program – applying differentiated instruction not only contributes to improving the quality of training but also develops students' ability to organize teaching suitable to the characteristics of elementary school students. This paper analyzes the theoretical basis of differentiated instruction, clarifies the current state of its application in the training of elementary education students, and proposes some measures to apply differentiated instruction in the teaching process at teacher training institutions. The research results contribute to guiding the innovation of teaching methods and improving the quality of elementary school teacher training to meet the requirements of educational reform.*

Keywords: *Differentiated instruction; Teacher training; Primary education; teaching methods; learner competencies.*

Nhận bài: 28.12.2025

Phản biện: 21.01.2026

Duyệt đăng: 24.01.2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, việc chuyển từ tiếp cận nội dung sang tiếp cận phát triển năng lực người học đã trở thành yêu cầu tất yếu. Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nhấn mạnh việc tôn trọng sự khác biệt cá nhân, đáp ứng nhu cầu và khả năng của từng học sinh, từ đó đặt ra yêu cầu mới đối với đội ngũ giáo viên, đặc biệt là giáo viên tiểu học.

Sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học là đối tượng được đào tạo để trở thành giáo viên trực tiếp giảng dạy ở bậc học nền tảng của hệ thống giáo dục quốc dân. Trong quá trình đào tạo, sinh viên có sự khác biệt rõ rệt về trình độ đầu vào, năng lực học tập, kỹ năng sư phạm và định hướng nghề nghiệp. Nếu dạy học được tổ chức theo cách tiếp cận đồng loạt, thiếu linh hoạt sẽ khó phát huy được tiềm năng của từng sinh viên, đồng thời chưa tạo điều kiện cho sinh viên hình thành năng lực tổ chức dạy học phân hóa trong thực tiễn nghề nghiệp sau này.

Vì vậy, việc nghiên cứu và vận dụng dạy học phân hóa trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học có ý nghĩa quan trọng, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Dạy học phân hóa

Dạy học phân hóa (differentiated instruction) là một định hướng dạy học hiện đại, lấy người học làm trung tâm, trong đó giảng viên căn cứ vào sự khác biệt cá nhân của người học về năng lực, trình độ nhận thức, hứng thú, nhu cầu, kinh nghiệm và phong cách học tập để thiết kế và tổ chức quá trình dạy học một cách linh hoạt. Sự điều chỉnh trong dạy học phân hóa thể hiện ở nhiều thành tố của quá trình dạy học, bao gồm mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức và cách thức kiểm tra, đánh giá kết quả học tập. Mục tiêu cốt lõi của dạy học phân hóa không nhằm tạo ra sự phân biệt hay bất bình đẳng giữa người học, mà hướng tới việc bảo đảm mỗi người học đều được học tập theo khả năng và có cơ hội phát triển tối đa tiềm năng cá nhân.

Về mặt lý luận, dạy học phân hóa được xây dựng trên cơ sở các quan điểm giáo dục tiến bộ như thuyết kiến tạo, thuyết đa trí tuệ và tiếp cận giáo dục cá thể hóa. Các lý thuyết này đều nhấn mạnh vai trò chủ động của người học trong việc kiến tạo tri thức thông qua trải nghiệm cá nhân, đồng thời khẳng định rằng sự khác biệt giữa các

cá nhân là tất yếu và cần được tôn trọng trong quá trình giáo dục. Trong bối cảnh đó, dạy học phân hóa được xem là giải pháp hiệu quả để đáp ứng nhu cầu học tập đa dạng của người học, góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả dạy học.

Trong đào tạo giáo viên, dạy học phân hóa có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Không chỉ giúp sinh viên tiếp thu kiến thức và phát triển năng lực học tập phù hợp với đặc điểm cá nhân, dạy học phân hóa còn đóng vai trò như một phương tiện sư phạm mẫu mực. Thông qua việc trực tiếp tham gia vào các hoạt động học tập được tổ chức theo hướng phân hóa, sinh viên có cơ hội trải nghiệm cách thức thiết kế bài học, tổ chức hoạt động và đánh giá người học dựa trên sự khác biệt cá nhân. Đây là tiền đề quan trọng để hình thành và phát triển năng lực vận dụng dạy học phân hóa trong thực tiễn giảng dạy ở trường phổ thông.

Bên cạnh đó, việc vận dụng dạy học phân hóa trong đào tạo giáo viên còn góp phần hình thành cho sinh viên thái độ tôn trọng sự đa dạng của người học, nâng cao ý thức trách nhiệm nghề nghiệp và năng lực đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay. Trong bối cảnh Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nhấn mạnh phát triển phẩm chất và năng lực người học, dạy học phân hóa trở thành một yêu cầu tất yếu, đòi hỏi giáo viên tương lai không chỉ nắm vững lý thuyết mà còn có khả năng vận dụng linh hoạt trong thực tiễn dạy học.

2.2. Đặc điểm sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học và yêu cầu đặt ra đối với dạy học phân hóa

Sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học có sự đa dạng về năng lực học tập, kỹ năng giao tiếp, khả năng tổ chức hoạt động và mức độ yêu thích nghề. Một bộ phận sinh viên có khả năng tư duy sư phạm tốt, chủ động và sáng tạo trong học tập, trong khi một số sinh viên khác còn hạn chế về kỹ năng tự học, tự nghiên cứu và thực hành nghề nghiệp.

Bên cạnh đó, yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đòi hỏi giáo viên tiểu học phải có năng lực thiết kế và tổ chức dạy học linh hoạt, phù hợp với từng nhóm học sinh. Do đó, việc vận dụng dạy học phân hóa trong đào tạo sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học vừa là yêu cầu khách quan, vừa là giải pháp thiết thực để nâng cao chất lượng đào tạo.

2.3. Thực trạng vận dụng dạy học phân hóa trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học

Thực tế cho thấy, tại nhiều cơ sở đào tạo giáo viên, việc vận dụng dạy học phân hóa trong đào tạo sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học đã bước

đầu được quan tâm thông qua việc đổi mới phương pháp dạy học, tăng cường hoạt động nhóm, thảo luận và thực hành sư phạm. Tuy nhiên, mức độ vận dụng còn chưa đồng đều và chủ yếu mang tính tự phát.

Một số giảng viên còn gặp khó khăn trong việc xác định tiêu chí phân hóa, thiết kế nhiệm vụ học tập phù hợp với từng nhóm sinh viên; điều kiện về sĩ số lớp học, thời lượng môn học và cơ sở vật chất cũng ảnh hưởng đến hiệu quả triển khai dạy học phân hóa.

2.4. Vận dụng dạy học phân hóa trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học

Việc vận dụng dạy học phân hóa trong đào tạo sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học cần được thực hiện một cách có hệ thống, phù hợp với đặc điểm người học và mục tiêu đào tạo giáo viên theo định hướng phát triển năng lực. Dưới đây là một số hình thức vận dụng dạy học phân hóa tiêu biểu có thể áp dụng trong quá trình giảng dạy.

2.4.1. Phân hóa theo năng lực và trình độ của sinh viên

Trong thực tế đào tạo, sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học có sự khác biệt rõ rệt về trình độ nhận thức, khả năng tư duy sư phạm, kỹ năng thực hành nghề và mức độ chủ động trong học tập. Do đó, việc phân hóa theo năng lực và trình độ là hình thức vận dụng dạy học phân hóa có ý nghĩa quan trọng. Giảng viên cần căn cứ vào kết quả khảo sát đầu vào, quá trình học tập và biểu hiện năng lực của sinh viên để phân nhóm phù hợp.

Trên cơ sở đó, giảng viên thiết kế các nhiệm vụ học tập với mức độ yêu cầu khác nhau, từ cơ bản đến nâng cao. Đối với sinh viên có năng lực còn hạn chế, nhiệm vụ học tập tập trung vào việc củng cố kiến thức nền tảng, rèn luyện kỹ năng cơ bản như soạn giáo án, tổ chức hoạt động dạy học đơn giản. Đối với sinh viên khá, giỏi, nhiệm vụ học tập có thể mang tính mở rộng, nâng cao như thiết kế kế hoạch bài dạy theo hướng phát triển năng lực, tích hợp liên môn hoặc vận dụng phương pháp dạy học tích cực.

Hình thức phân hóa này không chỉ giúp sinh viên học tập phù hợp với khả năng của bản thân mà còn tạo động lực phấn đấu, tránh tình trạng quá tải hoặc nhàm chán trong học tập, qua đó góp phần nâng cao hiệu quả đào tạo.

2.4.2. Phân hóa theo hứng thú và nhu cầu học tập của sinh viên

Bên cạnh sự khác biệt về năng lực, sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học còn có sự đa dạng về hứng thú, sở trường và định hướng nghề nghiệp.

Một số sinh viên yêu thích hoạt động giảng dạy các môn học cụ thể như Toán, Tiếng Việt, trong khi những sinh viên khác có thể mạnh về tổ chức hoạt động trải nghiệm, giáo dục kỹ năng sống hoặc công tác chủ nhiệm lớp. Việc phân hóa theo hứng thú và nhu cầu học tập sẽ góp phần phát huy thế mạnh cá nhân của sinh viên.

Trong quá trình giảng dạy, giảng viên có thể cho phép sinh viên lựa chọn chủ đề nghiên cứu, hình thức học tập hoặc sản phẩm học tập phù hợp với sở thích và năng lực của mình, chẳng hạn như lựa chọn thiết kế bài giảng, xây dựng kế hoạch hoạt động giáo dục, thực hiện dự án nhỏ hoặc thuyết trình chuyên đề. Cách tổ chức này giúp sinh viên cảm thấy được tôn trọng, tăng tính chủ động và trách nhiệm trong học tập.

Đồng thời, thông qua việc lựa chọn và trình bày sản phẩm học tập đa dạng, sinh viên có cơ hội học hỏi lẫn nhau, mở rộng hiểu biết và hình thành tư duy linh hoạt – một phẩm chất quan trọng đối với giáo viên tiểu học trong bối cảnh giáo dục hiện nay.

2.4.3. Phân hóa về phương pháp và hình thức tổ chức dạy học

Phân hóa về phương pháp và hình thức tổ chức dạy học là yếu tố quan trọng giúp đáp ứng sự khác biệt về phong cách học tập của sinh viên. Giảng viên cần kết hợp linh hoạt các phương pháp dạy học như thuyết trình, thảo luận nhóm, dạy học dự án, đóng vai, mô phỏng tình huống sư phạm và thực hành nghề nghiệp.

Trong cùng một nội dung bài học, giảng viên có thể tổ chức các hình thức học tập khác nhau như học cá nhân, học theo nhóm nhỏ hoặc học tập hợp tác cả lớp, tạo điều kiện để sinh viên lựa chọn cách học phù hợp với bản thân. Việc đa dạng hóa phương pháp và hình thức tổ chức dạy học không chỉ giúp sinh viên tiếp thu kiến thức hiệu quả hơn mà còn tạo môi trường học tập tích cực, tăng cường tương tác và trải nghiệm nghề nghiệp.

Đặc biệt, thông qua việc trải nghiệm các hình thức dạy học phân hóa trong quá trình đào tạo, sinh viên sẽ hình thành kỹ năng tổ chức dạy học linh hoạt, biết điều chỉnh phương pháp và hình thức dạy học phù hợp với đối tượng học sinh tiểu học sau này.

2.4.4. Phân hóa trong kiểm tra, đánh giá kết quả học tập

Kiểm tra, đánh giá là khâu quan trọng trong quá trình dạy học phân hóa, nhằm phản ánh đúng mức độ đạt được của sinh viên theo mục tiêu học tập. Việc phân hóa trong đánh giá thể hiện ở việc

sử dụng đa dạng các hình thức và công cụ đánh giá phù hợp với đặc điểm và năng lực của sinh viên.

Giảng viên có thể kết hợp đánh giá quá trình và đánh giá tổng kết thông qua các hình thức như bài kiểm tra viết, sản phẩm học tập, bài thuyết trình, thực hành sư phạm hoặc hồ sơ học tập. Sinh viên được lựa chọn hình thức đánh giá phù hợp trong một số nội dung học tập nhất định, từ đó giảm áp lực và tạo điều kiện để thể hiện năng lực của bản thân.

Phân hóa trong kiểm tra, đánh giá không chỉ giúp giảng viên có cái nhìn toàn diện về kết quả học tập của sinh viên mà còn góp phần hình thành cho sinh viên năng lực tự đánh giá, điều chỉnh hoạt động học tập và chuẩn bị tốt hơn cho công tác đánh giá học sinh tiểu học trong thực tiễn nghề nghiệp.

III. GIẢI PHÁP NGHIÊN CỨU

3.1. Giải pháp 1. Nâng cao nhận thức của giảng viên và sinh viên về vai trò của dạy học phân hóa trong đào tạo giáo viên tiểu học

Mục tiêu: Giải pháp nhằm nâng cao nhận thức cho giảng viên và sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học về ý nghĩa, vai trò và sự cần thiết của dạy học phân hóa trong quá trình đào tạo giáo viên, từ đó hình thành thái độ tích cực, chủ động vận dụng dạy học phân hóa trong học tập và rèn luyện nghề nghiệp.

Nội dung: Tập trung làm rõ bản chất của dạy học phân hóa; vai trò của dạy học phân hóa trong phát triển năng lực cá nhân người học; mối quan hệ giữa dạy học phân hóa ở bậc đại học với yêu cầu tổ chức dạy học phân hóa ở tiểu học theo Chương trình GDPT 2018. Đồng thời nhấn mạnh trách nhiệm của sinh viên sư phạm trong việc hình thành năng lực tổ chức dạy học phù hợp với đối tượng học sinh đa dạng.

Cách thực hiện: Tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên đề, hội thảo khoa học, tọa đàm chuyên môn về dạy học phân hóa; lồng ghép nội dung dạy học phân hóa vào các học phần phương pháp dạy học; sử dụng các tình huống sư phạm, video minh họa thực tiễn dạy học tiểu học để phân tích, thảo luận. Khuyến khích sinh viên tự đánh giá năng lực cá nhân và xác định vai trò của dạy học phân hóa đối với nghề nghiệp tương lai.

Điều kiện thực hiện: Sự quan tâm chỉ đạo của khoa, tổ bộ môn; đội ngũ giảng viên có hiểu biết về dạy học phân hóa; tài liệu chuyên môn, học liệu minh họa; môi trường học tập cởi mở, khuyến khích trao đổi học thuật.

3.2. Giải pháp 2. Thiết kế nội dung và học liệu dạy học theo hướng phân hóa phù hợp với năng lực sinh viên

Mục tiêu: Giải pháp nhằm đảm bảo nội dung

đào tạo đáp ứng sự khác biệt về trình độ, khả năng, nhu cầu học tập của sinh viên, qua đó phát huy tối đa tiềm năng cá nhân và nâng cao hiệu quả đào tạo giáo viên tiểu học.

Nội dung: Xây dựng nội dung học tập theo các mức độ khác nhau (cơ bản – nâng cao – mở rộng); đa dạng hóa học liệu như giáo trình, tài liệu tham khảo, bài tập tình huống, học liệu số; thiết kế nhiệm vụ học tập linh hoạt để sinh viên lựa chọn phù hợp với năng lực và định hướng phát triển cá nhân.

Cách thực hiện: Giảng viên rà soát chương trình, xác định các nội dung có thể phân hóa; xây dựng hệ thống bài tập, nhiệm vụ học tập theo nhiều mức độ; sử dụng học liệu mở, thư viện số; hướng dẫn sinh viên lựa chọn nhiệm vụ học tập phù hợp. Trong quá trình dạy học, giảng viên theo dõi, hỗ trợ cá nhân hóa cho sinh viên có nhu cầu đặc thù.

Điều kiện thực hiện: Chương trình đào tạo cho phép linh hoạt; giảng viên có năng lực thiết kế học liệu; hệ thống học liệu phong phú; cơ sở vật chất và hạ tầng công nghệ thông tin đáp ứng yêu cầu.

3.3. Giải pháp 3. Đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học theo hướng phân hóa

Mục tiêu: Giải pháp nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của sinh viên; tạo điều kiện để mỗi sinh viên được học tập theo khả năng, nhịp độ và phong cách riêng, đồng thời hình thành năng lực tổ chức dạy học phân hóa trong thực tiễn tiểu học.

Nội dung: Vận dụng các phương pháp dạy học tích cực như dạy học theo dự án, dạy học hợp tác, dạy học tình huống, học tập trải nghiệm; tổ chức lớp học linh hoạt với nhiều hình thức hoạt động cá nhân, nhóm, toàn lớp; chú trọng hướng dẫn sinh viên tự học, tự nghiên cứu.

Cách thực hiện: Giảng viên thiết kế kế hoạch bài học có các hoạt động phân hóa; giao nhiệm vụ khác nhau cho các nhóm sinh viên; tổ chức thảo luận, trình bày sản phẩm học tập theo năng lực; sử dụng phản hồi kịp thời để điều chỉnh hoạt động học. Sinh viên được khuyến khích lựa chọn vai trò, nhiệm vụ phù hợp trong quá trình học tập.

Điều kiện thực hiện: Sĩ số lớp học phù hợp;

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông*, Hà Nội.
 Nguyễn Văn Cường (2020), *Đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
 Trần Thị Thu Hương (2021), *Dạy học phân hóa trong đào tạo giáo viên*, Nxb Đại học Sư phạm.

giảng viên có kỹ năng tổ chức lớp học linh hoạt; môi trường học tập tích cực; thời lượng học tập được bố trí hợp lý.

3.4. Giải pháp 4. Đổi mới kiểm tra, đánh giá kết quả học tập theo hướng phân hóa và phát triển năng lực

Mục tiêu: Giải pháp nhằm đánh giá đúng năng lực của từng sinh viên, khuyến khích sự tiến bộ cá nhân và tạo động lực học tập, đồng thời giúp sinh viên hình thành kỹ năng đánh giá học sinh tiểu học theo định hướng phát triển năng lực.

Nội dung: Áp dụng đa dạng hình thức đánh giá: đánh giá quá trình, đánh giá sản phẩm, tự đánh giá và đánh giá đồng đẳng; xây dựng tiêu chí đánh giá linh hoạt, chú trọng sự tiến bộ cá nhân; kết hợp đánh giá định tính và định lượng.

Cách thực hiện: Giảng viên xây dựng rubrics đánh giá rõ ràng; giao nhiệm vụ đánh giá phù hợp với từng mức độ năng lực; tổ chức cho sinh viên tự đánh giá và phản hồi lẫn nhau; sử dụng kết quả đánh giá để điều chỉnh hoạt động dạy và học.

Điều kiện thực hiện: Nhận thức thống nhất về đánh giá phát triển năng lực; giảng viên có kỹ năng xây dựng công cụ đánh giá; thời gian và công cụ hỗ trợ đánh giá phù hợp.

IV. KẾT LUẬN

Vận dụng dạy học phân hóa trong dạy học cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học là một hướng đi phù hợp với yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay. Thông qua việc phân tích cơ sở lý luận, thực trạng và đề xuất các biện pháp vận dụng, bài báo khẳng định vai trò quan trọng của dạy học phân hóa trong việc nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên tiểu học.

Việc triển khai dạy học phân hóa cần có sự quan tâm, đầu tư đồng bộ về nhận thức, năng lực giảng viên, chương trình đào tạo và điều kiện tổ chức dạy học. Khi được thực hiện một cách khoa học và linh hoạt, dạy học phân hóa sẽ góp phần hình thành cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học năng lực tổ chức dạy học phù hợp với đặc điểm người học, đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.